

250. Nyírgyulaj, Református templom

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Kk, Kú

2006. június 19-én bejelentést kapott a Jósza András Múzeum, hogy a nyírgyulaji református templom környékének tereprendezése során megbolygattak pár sírt. Másnap a helyszínen konstatáltuk, hogy a templom É-i hosszanti falánál, közvetlenül mellette egy kb. 20 m²-es területen eltávolították a gyepet. Mint kiderült a templom É-i falának 1795-ös kidőlése után a törmelék egy részét a falnál hagyták, így az évek során egy – a fal felé tartó – lejtő alakult ki. A fal elázása miatt a „mesterséges” dombot el akarták távolítani. Ekkor bolygattak meg egy fentebb fekvő sírcsoportot. A csontok nagy részét eltávolították, de még így is meg tudtunk állapítani 3 különböző temetkezést. Ezeket dokumentáltuk. Egy másik elhordásra kijelölt részen kutatóárokot húztunk, melyben csak építési törmeléket találtunk. Megvizsgáltuk a meddőhányót is, de nem láttunk leleteket benne. Érdeklődésünkre a helyiek elmondták, hogy a templom körül a 1970-es években húzott kerítés alapozási árkában végig csontok voltak. Tehát a templom körül – mely valószínűleg egy mesterséges dombra épült – temető lehet. A kevés szórvány cserép a 14. századtól a kora újkorig datálható.

LUKÁCS JÓZSEF

251. Nyíregyháza, Jókai tér

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B

2006. december 6-án helyi lakos egy háromnegyed részt ép, kézzel formált tálat és több hozzá tartozó töredéket hozott be a Jósza András Múzeumba. Elmondása szerint a tál Nyíregyházán került elő a Jókai téren, október végén–november elején. Az edény és töredékei a járda mellé voltak egy csomóban letéve az építkezés mellett. A Jókai téren ebben az időben kezdték meg a közműcsere munkálatait. Ezt a Jósza András Múzeum szakfelügyelete kísérte, de régészeti jelenségeket ekkor nem tapasztaltak. A november elejétől meginduló földmunkák során rendszeresen végzett ellenőrzéskor sem regisztráltak régészeti jelenséget. Az edény a késő bronzkorra datálható (turbántekeercses díszítésű perem), s az oldalain látható friss törésekből ítélve a megtaláláskor még ép lehetett (talán egy sírhoz tartozott?). A tál közelebbi előkerülési helye ismeretlen.

JAKAB ATTILA

252. Nyíregyháza-Oros, Korhány

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Á

2006. április 12-én helyszíni szemlét végeztünk a település helyiek által Korhány néven ismert területén. Célja a 2004-ben előkerült lelőhely hitelesítése, beazonosítása volt. A területet Orostól ÉNy-ra, a Teleki-réten, a Pazonyi-vízfolyás (VII/1) és egy, a Kis-mező-dűlőből induló Ny–K irányú földút találkozásánál lévő híd (104,2 m-es magassági pont) közelében, attól DNy-ra fekvő,

a felszínről alig láthatóan kiemelkedő kis dombháton véltük megtalálni. Ezt a kis kiemelkedést a térkép nem ábrázolja. A kis, kerek sötétbarna dombháton három ovális, sárga színű elszíneződést észleltünk. Talán elszántott házak maradványai? A domb területén két marék Árpád-kori cserepet szedtünk össze, közülük egy bográcsperem-, és egy rádlimintás oldaltöredéket is. A cserepek nem csak a foltok közvetlen környékén kerültek elő, hanem jellemzően a domb középső részén is. Április 19-én újra felkerestük a tulajdonost, hogy a nála lévő csatot megvegyük a múzeum részére. A megtaláló nem kívánta eladni a tárgyat a rendelkezésünkre álló összegért. Földjének területét a bátyja mutatta meg nekünk, de a pontos lelőhelyet ő nem ismerte. A földterület az előbb leírt dombocskától D-re fekszik. Kiterjedése 7 ha. A két helyszínt keskeny gázos terület választja el egymástól. A szántóföld Ny felé erősen lejt egy mocsaras rész felé; ez határolja ebből az irányból, míg K-ről a már említett vízfolyás mellett húzódó földút, D-i részét legelő zárja le. A térszintből két, nagyjából É–D-i irányú kiemelkedést lehetett megfigyelni. A szántó bejárása során semmiféle régészeti jelenségre utaló nyomot nem találtunk, noha fémkeresőt is használtunk.

JAKAB ATTILA

253. Nyíregyháza határa

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Sza, Á

2006-ban örökségvédelmi hatástanulmány elkészítéséhez végeztünk terepbejárást Nyíregyháza Ny-i határában. A tervezett nyomvonal déli vége az M3 autópályához csatlakozik és Mandabokor, illetve Felső-sima érintésével Nyírszőlőre vezet 14,7 km hosszan. A munkában a nyíregyházi Jósza András Múzeum régészei vettek részt.

A viszonylag gyenge megfigyelési körülmények ellenére 15 lelőhelyet regisztráltunk, valamennyi Nyíregyháza közigazgatási területén helyezkedik el. Közülük 4 esett *Mandabokor* határába (1 bronzkori, a többi kérdéses korú), 11 lelőhely *Felső-sima* területén fekszik (8-nak a korát nem tudtuk meghatározni, 1 lelőhelyen őskori és Árpád-kori cserepeket, 1 lelőhelyen bronzkori és császárkori, 1 másikon csak császárkori cserepeket gyűjtöttünk).

ISTVÁNOVITS ESZTER

254. Okány, Futás

(MRT 6. k. 10/16 lh.)

(Békés megye) R, Ge

A magyar–amerikai Körös Regionális Régészeti Program keretében 2006 júliusában került sor a felszíni leletek alapján elsősorban a tiszapolgári kultúra időszakához, csekély mértékben a gepida korhoz köthető lelőhely magnetométeres felmérésére. A mintegy 1,8 hektárnyi területen elvégzett vizsgálat célja az volt, hogy képet kaphassunk a kora rézkori település szerkezeti sajátos-

ságairól, illetve azokat összehasonlíthassuk a korábban hasonló módon már felmért illetve feltárásokkal érintett Vésztő- és Körösladány-Bikeri lelőhelyekkel. A felmérés során gödrökként értelmezhető objektumok mellett a lelőhely É-i részén egy nagyméretű, korábbi tapasztalataink alapján minden bizonnyal alapárkos ház, illetve a K-i részen egy hosszan elnyúló árok vált láthatóvá. A felmérést Apostolos Sarris (Laboratory of Geophysical – Satellite Remote Sensing & Archaeo-Environment Institute for Mediterranean Studies – Foundation of Research & Technology, Rethymno, Kréta, Görögország) végezte el.

GYUCHA ATTILA – WILLIAM A. PARKINSON

255. Onga, Teknőslapos

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, Sza

2006. augusztus 21. és szeptember 12. között megelőző régészeti feltárást végeztünk a 37. sz. főút épülő nyomvonalán. A feltárt terület a 3+275 és 3+500 km-szelvények között helyezkedik el az épülő út D-i oldalán, s 15 m-es szélességével 3375 m² nagyságú felszínt jelent. A lelőhelyen egy császárkori települést sikerült azonosítani, melyet 5 ház és több kapcsolódó telepjelenség (árok, kút, cölöpszerkezetes karám) képviselt. A humuszolás során nagy mennyiségű őskori – nagyrészt újkőkori – leletanyagot gyűjtöttünk, melyhez kapcsolódó régészeti objektumot azonban nem sikerült feltárni. Az intenzív szórvány anyag egy elpusztult neolit lelőhelyre enged következtetni.

VERES JÁNOS

256. Ordacsehi, Kécsimező, homokbánya

(Somogy megye) R, B, LT, Ró, Ge

2006-ban a lelőhely DNY-i részén végeztünk megelőző régészeti kutatást, melynek során közel 200 objektumot tártunk fel.

Az őskori objektumok többsége gödör vagy gödöralj volt, valószínűleg egy É-D irányú árok is e korba sorolható. Egy objektum a bolerázi csoportba, néhány a kisapostagi és az urnamezős kultúrába sorolható.

Sikerült megtalálnunk a nagy kiterjedésű *kelta* temető szélét. A LT B2–C1 idősakra datálható temetőből 9 sír (egy bizonytalan) került elő, köztük egy fegyveres, kardmellékletes. A sírok egy részét kirabolták.

A Kr. u. 4. sz. végére–5. sz. első harmadára keltezhető *késő római* telep gödörházait, kemencéit és tárológödreit is feltártuk. Egy púpos hátú csontfésű töredéke alapján egy részük biztosan az 5. századra keltezhető. A mintegy 60 objektumon kívül a lelet nélküli cölöplyukak egy része is bizonyára ebbe a korba sorolható.

Egy nyújtott csontvázas, Ny–K irányítású sír – megvastagodó végű ezüst karperece és vascsatja alapján – az 5. századra keltezhető. Hozzá tartozhat egy közelébe fektetett, É–D-i irányítású, melléklet nélküli lótemetkezés.

Munkatársak: Ambrus Edit, Balla Krisztián, Cserép Tamás, Gál Zoltán, Nyári Zsolt.

HONTI SZILVIA – NÉMETH PÉTER GERGELY

257. Orosháza-Bónum, Téglagyár

(Békés megye) Á

2006 májusa és augusztusa között megelőző régészeti feltárást végeztünk az orosházi elkerülő úthoz a szentesi út irányából csatlakozó bekötőszakasz nyomvonalán mintegy 750 m hosszan és 12 m szélességben (10. sz. lh.). Az Árpád-kori faluhelyen végzett korábbi feltárások tapasztalatainak megfelelően a legnagyobb objektumsűrűséget a terület D-i részén tapasztaltuk; É-i irányban, a nyomvonalat keresztező egykori vízmeder túlsó partjától kezdődően már csak szórványosan kerültek elő régészeti jelenségek. A D-i részre koncentrálódóan 18 téglalap alakú, félig földbe mélyített, egy kivétellel felrakott agyagtömbbe vájt kemencével ellátott házat találtunk. A teljes felületen további 49 változó formájú, mélységű és funkciójú gödröt, 13 árkot illetve árokrendszert is feltártunk. A leletanyag alapján az objektumok mindegyike az Árpád-korba sorolható. Néhány sír is előkerült, melyek közül az egyik a település központi részén keresztülfutó árokba dobott 3 gyermek csontváza; az egyik váz csigolyái között vaspengé töredéke feküdt. A vázak minden bizonnyal összefüggésbe hozhatók a falu – feltételezhetően tatárok általi – elpusztításával. További 3 sírt bontottunk ki a terület középső részén, leleteik a 10–11. századra datálhatók. Két melléklet nélküli sír került elő az ÉNy-i részen, melyek a közeli Árpád-kori templom körüli temető szélső sírjai lehettek.

Munkatársak: Sápiné Turcsányi Ildikó, Bóka Gergely, Medgyesi Pál, Kékegyi Dorottya, Kocsor Julianna, Kollárovszkiné Zsilinszki Éva, Zahoránné Sajti Erzsébet.

GYUCHA ATTILA

258. Ócsa, III. homok- és kavicsbánya

(Pest megye) Ő?

2006. március 22-én helyszíni terepbejárást végeztem a tervezett bányatelek területén, a Messzelátó-hegytől K-re, a Szittyó-csatorna mellett. A domborzatban kettő enyhe kiemelkedés van az É-i és D-i részen. Régészeti lelőhelyet a D-i kiemelkedésen találtam. Annak D-i oldalán egy kavicsal soványított edénytöredék és egy bizonytalan korú szürke edény töredéke került elő.

ZSOLDOS Á. ATTILA

259. Ónod, vár

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk, Kú, Ű

2006. április 10. és október 17. között folytattuk a vár helyreállítását megelőző kutatást. A belső vár DK-i sarokhelyiségében tovább folytattuk a késő középkori (15. sz.) rétegek bontását. Az itt feltárt rétegekből töb-